

Haderslev Stift

Nyhedsbrev september 2011

Ferie og fridage – en dvaletilstand for kirken?

Det er en velkendt sag, at gudstjenestedeltagelsen falder i ferietiden. I denne sommer har der været klart flere anmeldelser end tidligere om messefald, dvs. gudstjenester som ikke blev gennemført på grund af menighedens udeblivelse. Og endnu flere steder gennemføres gudstjenesten med et lavt antal deltagere.

Vi kan vælge at sige, at sådan er det nu bare. Det er en ulejlighed for kirkens ansatte, men de får jo deres løn for at forberede gudstjenesten, og så må de leve med, at den ikke bliver til noget.

Nødvendig samtale

Men dette er en sag, som vi bliver nødt til at tale åbent om. Det skylder vi vores fælles ærinde: forkyndelsen af det kristne budskab. For vi vil vel, at det budskab skal høres?

Vi skylder vores ansatte det – motivationen for at tage sit arbejde seriøst kommer ikke mindst fra, at der også er andre, der gør det.

Men vi skylder faktisk også vores medlemmer det. Måske kræver **ferietid** også **feriekirke**, som ikke betyder, at kirken holder fri, men at den indretter sig efter den anderledes tid, som ferien er for mange.

Dagsordenspunkt

For at få den snak i gang har jeg skrevet til alle stiftets menighedsråd. Jeg har bl.a. fortalt, at menighedsrådene vil høre fra mig ved messefald og dårligt besøgte gudstjenester.

Det er der allerede en række menighedsråd, der har oplevet. Min henvendelse går i al sin enkelthed ud på, at man tager gudstjenestedeltagelsen på næste menighedsrådsmødes dagsorden og kommer med forslag til, hvad der kan gøres ved det.

Lovlig tæt på?

Enkelte menighedsråd synes, at det er at gå lige lovlig tæt på. Men jeg har ikke det mindste imod, at der bliver lidt uro omkring bordet. At menighedsrådsmedlemmerne kommer til at spørge hinanden, hvad der kunne få dem selv til

- at styrke gudstjenestebesøgene i sommerperioden,
- at gå i kirke på feriestedet,
- at invitere feriegæster med i kirke,
- osv.

Seriøs ferieplan

Men derudover kunne en sådan drøftelse måske også handle om, hvordan en seriøs gudstjenesteplan for ferien bør se ud.

- Er det de ”skæve” tidspunkter, der er årsagen?
- Skal vi undlade tidlige morgengudstjenester og i stedet holde en ”lægmændsgudstjeneste”, som menighedsrådet står for, på det faste gudstjenestetidspunkt?
- Kender folk vikaren for lidt?
- Skal vi nøjes med en kort morgensang på sognepræstens frisdage?
- Er det bedre at lægge gudstjenesterne

søndag aften eller en hverdagsaften?

- Skal vi invitere et gæstekor til at deltage?
- Skal vi satse på dåbsgudstjenester?
- Skal vi have henvisninger til nabosogne i ferietiden og så have lidt flere gudstjenester, når vores sognepræst er hjemme igen?

Nu kan man spørge, om det vigtigste ikke er, at der findes et tilbud om en gudstjeneste inden for rimelig afstand, og så må folk tage imod eller lade være?

Jo. Men er tilbuddet seriøst – eller ved vi inderst inde godt, at det er helt skævt i forhold til, hvordan folk lever deres liv i ferietiden?

Er en gudstjeneste med to deltagere ikke lige så meningsfuld som en med 100?

Jo. Men evangeliet vil høres. Og derfor må kirken opsøge folk dér, hvor de er. Derfor må den spørge sig selv: ”Hvor er de 98 henne?”

Hvad er bedst?

Skal vi altid gribes af en rastløs trang til at ”gøre noget” i forhold til kirkegangen? Herpå er svaret: Vi gør jo allerede noget. Vi lægger en gudstjenesteplan, sætter de ansatte til at forberede sig. Hvorfor så ikke bruge lidt tid på at overveje, hvordan vi gør det, vi gør, på den mest hensigtsmæssige måde? At blive væk er i øvrigt også at gøre noget!

Få gudstjenestedeltagere

Spørgsmålet om den lave gudstjenestedeltagelse rejser sig en række steder også uden for ferietiden. Dér må man tage denne diskussion fra bunden. Men i ferietiden er det i meget høj grad et fælles spørgsmål.

Niels Henrik Arendt

Kig på jeres sogn på nye måder Oplæg til en samtale i sognet om sognet

af sognepræst Grete Wigh-Poulsen, Sankt Nicolai, Kolding,
medlem af Haderslev Stiftsråd

Alt afhænger af øjnene, der ser, siger vi. Men det, vi ser, er også afhængigt af, hvor vi står, når vi ser. Derfor er det ikke uvæsentligt, hvilket udsigtspunkt vi har valgt os. Heller ikke, når det, vi skal se på, er vores kirke og sogn.

Lyder det kryptisk? Det er i grunden elementært. Enhver, der har haft et kamera i hånden, har oplevet, at et motiv fremtræder forskelligt, hvis bare du flytter dig en smule til den ene eller den anden side. Skygger falder anderledes. Konturer bliver nye. En ganske lille ændring af vinkel eller lys får noget helt andet til at træde frem i billedet. En dygtig fotograf benytter sig af den viden, og så kan hans foto blive til kunst.

Forskellige synsvinkler

Det følgende skal ikke handle om foto-kunst, men om kirke og sogn. Men vi kan drage nytte af den viden, vi har fra det felt. Der er forskel på, om vi betragter sognet ud fra en personlig, historisk, teologisk, sociologisk eller økonomisk synsvinkel. Vi ser ikke det samme fra hver af dem. Det er vel også ret elementært?

Ikke desto mindre bliver det ofte mavefornemmelsen og rygmarvsreaktionen, der bestemmer, hvad vi ser. Og så bliver vi utilbøjelige til at se andre muligheder end dem, vi allerede har for øje. Derfor tænker jeg, at ethvert menighedsråd kan have gavn af at gøre den øvelse: at se sit sogn ikke bare fra én, men fra alle de fem ”udsigtspunkter” i forbindelse med, at sognets fremtid diskuteres. Hvem ved, måske kan vi blive glædeligt overraskede? Måske åbenbarer der sig helt andre billeder af det gamle og kendte?

Tidens gang påvirker også kirke og sogn. Det må vi i sognene forholde os til. En måde at gøre det på kunne være at begynde med en refleksion og samtale, der tager udgangspunkt i de følgende fem positioner, som sognet kan anskues fra.

1. position: Den personlige

Hvorfor ikke begynde med sig selv? Vi ser jo derfra, hvor vi står. Hvad er det, der gør, at du har en mening om kirken på dette sted?

Jeg gætter på, at det først og fremmest handler om, at du regner denne kirke for din kirke. For når vi f.eks. går ind i arbejdet i et menighedsråd i et bestemt sogn, så er det, fordi vi synes, at det er hér, vi hører til. Vi er knyttet til præcis dette sted.

Men hvor tilhørsforholdet før i tiden – før vi blev så mobile og flyttede rundt som nu – beroede på bopælen, lader vi os sjældent begrænse af afstande. Se f.eks. på antallet af sognebåndløbere i menighedsrådene. Det må betyde, at der er andet og mere, der afgør vores fornemmelse af at høre til end vores bopæl. Det er en tendens, der ikke mindst er tydelig i bysogne.

Men også den, der bor på landet, kan føle sig hjemme andre steder end i hjem-sognet. Du kan sagtens have historier, der knytter dig lige så stærkt til et andet sogn, en anden kirke, et andet sted. Hvad er din historie?

2. position: Den historiske

Langt de fleste af sognene blev dannet i perioden 1100-1150, siger historikere nu. Dengang drejede det sig dels om at få skabt et fornuftigt økonomisk grundlag for alle kirker, dels om det praktiske hensyn, at ingen skulle have for langt til kirke. Derfor var det den tids beboelsesmønstre, der afgjorde grænsedragningen. Deraf også navnet ”sogn”, der oprindeligt betød noget i retning af ”at søge”. I sognet søgte alle samme sted.

Befolkningstætheden har i mange sogne ændret sig markant siden middelalderen. Antallet af beboere i et sogn kan være gået både op og ned. Landsbyer ligger ikke nødvendigvis, hvor de gjorde engang. Den retning, man engang søgte, er ikke nødvendigvis den samme, som vi tager i dag. Nu lægger de færreste mær-

ke til, at de passerer de åer, der engang var uoverskridelige grænser.

Sognets historie vil fortælle om forandringerne. Der findes næppe det sogn, der ser ud præcist som i 1100-tallet. Eller for den sags skyld som for hundrede år siden. Vi bor og arbejder på en anden måde. Forandringer er ikke bare vor tids svøbe, men et vilkår, enhver generation er underlagt. Derfor er der fornuft i i det enkelte sogn at få klarhed over, hvordan det var engang, og hvilke forandringer, der er sket.

3. position: Den teologiske

Teologi betyder læren om Gud. Med teologien reflekterer vi over Gud og forholdet mellem Gud og menneske. Så at tale teologisk er en måde at tale om Gud på.

Præsten Morten Pontoppidan (1851-1931) har gennem sit kirkepolitiske engagement og sin forkyndelse sat sig spor i manges – ikke mindst præsters – sogneforståelse. Sognemenigheden er, sagde han, ”den levende Guds menighed”. Han lagde dermed afstand til Indre Missions opfattelse af sognet som en missionsmark. Sognet er, hævdede han, allerede en kristenmenighed – selv når den menighed ikke fylder kirkebænkene. Sognet er en kristenmenighed, fordi det består af døbte. Menigheden sover bare og skal vækkes. Hele sognet er menigheden. Det var et opgør med tidens grundtvigske dyrkelse af fællesskabet af vakte som den ”rigtige” menighed.

Landsognet blev idealet for Morten Pontoppidan og mange præster efter ham. Her kunne præsten overkomme at lære hvert eneste sted og hvert eneste menneske at kende og være lige så meget præst for den trofaste kirkegænger som for den, der ikke kom i kirken. Sogneinddelingen var en praktisk og god ordning for forkyndelsen.

Men det var mere end det. Sognet var for Morten Pontoppidan Guds rige i verden. Det var ”Guds kommune”. Den gamle sognestruktur kom således med den forståelse til at stå ikke bare som en garanti for en rummelig folkekirke og en ramme om troen, men også som det synlige tegn på

Guldalderens landskabsmalerier er vores billede af Danmark

Guds og menneskers fællesskab i verden. Vi kan spørge: Ligger der en teologi i det, vi tænker om sognet? Og hvis, hvori består den så?

4. position: Den sociologiske

Vi gør ikke altid, som vi siger. For eksempel sætter vi stor pris på, at der er en lokal købmand. Men gør vi indkøbene dér, hvis der er billigere muligheder, eller det er mere bekvemt andre steder? Eller vi kæmper for det lokale sygehus. Men den dag, vi står over for at skulle gennemgå en større operation, søger vi så ikke efter det hospital, hvor behandlingen er bedst – uanset dets beliggenhed?

Det samme gør sig gældende på andre punkter. Vores ”mentale Danmarkskort” ser helt anderledes ud end det reelle, hævder sociologen Henrik Dahl. Det er bymenneskets syn på naturen som rekreativt område, der mere og mere sætter sig igennem selv på landet. Guldalderens landskabsmalerier er vores billede af Danmark. Vi holder af naturen med skov og strand og bølgende kornmarker. Men det er ikke der, flertallet af os bor. Industriområder og forstæder breder sig ud fra bykerne. Henrik Dahl mener, at der ikke er noget, der kan stoppe urbaniseringen, for vi elsker byer. Forfatteren Jens Smærup Sørensen skal have sagt, at vi alle er byboere – der er bare nogle steder, der er længere mellem husene.

De fleste danskere anser sig for kristne. Det viser undersøgelser som f.eks. dem, der er offentliggjort i ”I hjertet af Danmark” fra 2008. Men vi slutter ikke nødvendigvis op om folkekirkens gudstjenester og troselære. Vi positionerer os i for-

hold til islam. Det er et almindeligt synspunkt, at folkekirken er os alle sammen, men samtidig er det en udbredt holdning, at det er i orden at mixe egen religion og egne livsholdninger, så længe man ikke plager andre med det. Tilhørsforholdet til et fællesskab er en fundamental værdi hos danskerne. 90% af os er medlem af en eller anden forening, men samtidig lægger vi mindre eller næsten ingen vægt på selve medlemskabet.

De skismaer ser sociologerne, og mon ikke vi kan overføre dem på vores folkekirkelige forhold? Der findes statistikker og spørgeundersøgelser, der kan inddrages.

5. position: Den økonomiske

Der nedlægges og sammenlægges skoler, biblioteker, sygehuse, osv. På den baggrund ligger det ikke fjernt at forestille sig, at tendensen kan brede sig til folkekirken. For selv om den velplejede kirke og kirkegård uden tvivl har stor værdi for den, der har tilknytning til stedet, så må der en menighed til, hvis kirken skal være andet og mere end et museum med en mindepark.

Havde vi været en erhvervsvirksomhed, var konklusionen nok enklere: en urentabel forretning lukkes. Der kunne være en tiltalende håndfasthed og konsekvens i at stille samme parameter op, som gælder for markeds kræfterne. Så ved man da, hvad man har at forholde sig til, når der skal handles.

Medlemstallene daler i det store flertal af sognene. Dåbstallene er nogle steder meget lave. Så spørgsmålet om, hvordan vi vil bruge de penge, der uvægerligt bliver færre af, trænger sig på. Det vil

være oplagt at få set på de lokale tal. Tidens afvikling, sammenlægninger og økonomiske situation stiller spørgsmål til folkekirken og den folkekirkelige organisation. Folkekirken er en del af det danske samfund. Så skal samme spor følges, skal der slås bak eller findes der andre veje?

Et klarere billede af sognet

Ved på skift at betragte sit sogn fra de her fem positioner – og måske er der flere, jeg ikke lige har haft blik for – tror jeg, at vi vil få øje for nye muligheder for kirken og sognet. Om ikke andet kan samtalen øge vores bevidsthed om, hvad det er for et grundlag, vi træffer beslutninger for sognets fremtid på.

I den forbindelse kan jeg tilbyde et arrangement for et eller flere menighedsråd, dels for at uddybe ovenstående og dels for at være med til at se på sognet ud fra de fem nævnte positioner. Det kunne være som et afsæt for menighedsrådets kommende drøftelser og beslutninger for sogn og kirkeliv. Helt konkret forestiller jeg mig, at man mødes fra sidst på eftermiddagen, jeg indleder med et oplæg, vi spiser sammen og arbejder derefter med det lokale sogn.

Grete Wigh-Poulsen
gwp@km.dk

tlf. 21679276

NB:

● Husk **stiftsmødet** fredag den 9. september kl. 15.30 på Haderslev Idrætscenter, hvor Clement Kjersgaard taler og går i dialog med to menighedsrådsformænd og en præst, hvor Rise sogns børne- og ungdomskor synger, og hvor biskoppen beretter om aktuelle folkekirkelige spørgsmål. Om aftenen festgudstjeneste i Domkirken, hvor provst Viggo Jacobsen (Dansk Kirke i Sydslesvig) prædiker.

Tilmelding via menighedsrådets formand til Haderslev Stift **senest 31. august**.

● ”**Fyld Danmarks kirker!**” Sådan udfordrede et par entusiastiske lolland-ske præster i 2009 deres sognebørn. Se mere på hjemmesiden

www.fyldkirken.dk

Biskoppen giver initiativet følgende ord med på vejen:

”Folkekirken er i visse henseender en stor succes; vi har medlemmerne, og de bruger os ved de store begivenheder i familierne. Men denne gode historie er ikke helt slået igennem i gudstjenestebesøget, for nu at udtrykke det på den måde.

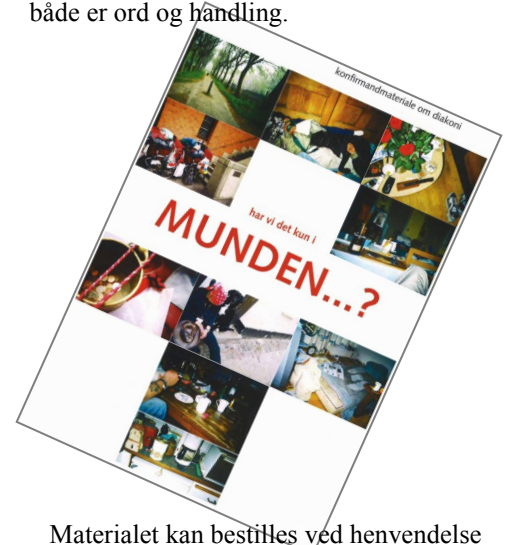
Derfor må vi skabe anledninger for folk til at gå i kirke. Her er ”Fyld Danmarks kirker” et godt initiativ, fordi det ikke handler om at lave eventgudstjeneste, men om at opfordre folk til at komme til en ganske almindelig søndagsgudstjeneste. Man kan selvfølgelig sige, at derom handler det hver søndag. Men et ekstra tryk på opfordringen og gode ideer omkring kommunikationen kan godt medvirke til at skabe medejerskab og medansvar i bredere kredse.”

● **Kirkens Korshær** gør opmærksom på det konfirmandmateriale, der sidste år med støtte fra Haderslev Stiftsråd blev udsendt til stiftets præster.

Det består af et hæfte og en cd med billeder, som hjemløse har taget fra deres hverdag.

Det er tænkt som inspiration til konfirmandundervisningen og kan bruges som udgangspunkt for en samtale om kirkens sociale forpligtelse og om, at forkyndelse både er ord og handling.

Materialet kan bestilles ved henvendelse til Kirkens Korshærs hovedkontor, tlf. 33121600 eller mail: kk@kirkenskorshaer.dk

Menighedsråd, har I unge at uddanne til kirkepiloter?

Folkekirkens biskopper oprettede i 2002 SUK (Samtaleforum Unge og Kirke) med det formål at styrke og udvikle forholdet mellem unge og folkekirken.

Kirkepiloter

SUK har i de sidste år barslet med mange gode initiativer. Ét af dem er uddannelse af kirkepiloter.

Siden 2004 er der uddannet 100 kirkepiloter, som i løbet af en week-end får indblik i projektledelse, PR og kreativ idéudvikling.

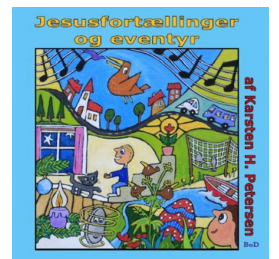
Har jeres sogn lyst til at uddanne unge kirkepiloter, kan det ske på det kommende kursus den **28.-30. oktober 2011** for unge mellem 16-25 år.

Læs mere om SUK og kirkepilotkurset på www.ungeogkirke.dk

Mia Wriedt, der er ungdomspræst i Holstebro og udvikler af kirkepilotkurset 2011 skriver:

”Som kirkepilot får man en masse viden om og idéer til, hvordan man skaber kirke, og man får et indblik i, hvordan kirken hænger sammen. Det giver gode redskaber til, at man som ung kan lave kirke for andre unge. Så med gode idéer og frie hænder ved jeg, at der vil opstå noget fantastisk kirke for de unge – og det har vi brug for!”

● Sognepræst Karsten H. Petersen, Skt. Nicolai Kirke i Vejle, har i samarbejde med tegneren Ole Grøn udgivet endnu en bog for de mindste:

”Jesusfortællinger og eventyr”. Unitas Forlag.

● Sæt kryds ved den **17. marts 2012**, hvor næste store stifts-festdag løber af stabelen!

TJ

Ansvarshavende redaktør:
Tove Jørgensen

tlf. 73 52 45 80
tjo@km.dk

Næste nyhedsbrev: December 2011
Dead-line: 15. november